

نگاهی به معضل ناترازی سرمایه‌گذاری در بازار نوآوری کشور و چشم‌انداز مبهم ورود سرمایه سنتی به این بازار

لنگر بی پولی

ویژه‌نامه‌فیزی‌را از روزنامه‌فروشی‌ها بخواهید

سرمقاله

سیاست خارجی دولت پزشکیان

کوروش احمدی

دیپلمات‌پیشین

آقای دکتر عراقچی، وزیر خارجه، در برنامه کار خود و طی یک مصاحبه با صداوسیما و چندین توییت اولویت‌های خود را مشخص کرده است. ضمن آرزوی موفقیت برای ایشان چند نکته درباره این اولویت‌ها به اختصار قابل طرح است:

تاکید بر اولویت کار با همسایگان که در برنامه ایشان مطرح است و در دولت قبلی نیز مورد تأکید بود، مهم و بجا است؛ چراکه علی‌الاصول سیاست خارجی کشورهای متوسط و کوچک عمدتا محدود به مناطق هم‌جواری و تمرکز بر امور سیاسی-ژئوپلیتیک و امنیتی است. اما اینکه چه قرارتنی از این اولویت داشته باشیم، حائز کمال اهمیت است. ایران با اکثر همسایگانش درگیر مسائل سیاسی، ایدئولوژیک، ژئوپلیتیک و رقابت‌های منطقه‌ای است که به امنیت مناطق مرزی ما نیز ربط مستقیم دارد. اما در این زمینه که ما از طریق کار با همسایگان بتوانیم کمک مؤثری به حل مشکلات اقتصادی کشور بکنیم، جای تردید وجود دارد. منطقه ما همچنان از نظر هم‌گرایی اقتصادی عقب مانده است و سهم کشورهای منطقه در کل فعالیت‌های اقتصادی همدیگر به دلیل نزاع‌های قومی، ایدئولوژیک و ژئوپلیتیک، واگرایی ژئواکونومیک و اقتصادی‌های غیرکمیال بسیار اندک است. دراین‌میان ایران به دلیل اختلاف و تحریم و نوع نگرش به توسعه، از کمترین حد هم‌گرایی اقتصادی در منطقه برخوردار است. این در حالی است که در دیگر مناطق جهان، حتی آفریقا، شاهد هم‌گرایی فزاینده و نقش تعیین‌کننده اقتصاد در تعیین اولویت‌های سیاسی هستیم. تعارض و تافر کشورهای منطقه در رابطه‌شان با قدرت‌های جهانی از دیگر عوامل مهم واگرایی سیاسی و اقتصادی در منطقه است. تفاوت در مدارج توسعه در منطقه نیز به شدت رو به افزایش است به‌علاوه تولید ناخالص داخلی کشورهای همسایه ما از حدود پنج الی شش درصد تولید جهانی فراتر نمی‌رود و اقتصاد این کشورها مکمل هم نیست. کشورهای منطقه تنها حدود هفت تا هشت درصد از مبادلات تجاری‌شان را با هم انجام می‌دهند، درحالی‌که به طور مثال این شاخص برای اروپا حدود ۷۰ درصد است. سرمایه‌گذاری مشترک در بین این کشورها نیز بسیار اندک است و مبادلات بین آنها تقریبا منحصر به کالاهای مصرفی است. این در حالی است که برآورد شده حدود دو تریلیون دلار از سرمایه کشورهای نفت‌خیز خاورمیانه در غرب سرمایه‌گذاری یا سیره‌گذاری می‌شود. تکلیف شاخص‌های حکمرانی خوب در اکثر این کشورها نیز که فاکتور بسیار مهمی برای همکاری‌های اقتصادی است، روشن است؛ بنابراین در اینکه کار اقتصادی با همسایگان بتواند سهم چندانی در رفع مشکلات اقتصاد ایران در شرایطی کنونی داشته باشد، جای تردید بسیار وجود دارد. همین فاکتورها در ارتباط با کشورهای آفریقایی و آمریکای لاتین نیز صادق است. درباره آمریکای لاتین نیز تجربه هدردادن انرژی و سرمایه عظیمی را در دولت‌های نهم و دهم داریم، البته بحث صرفا درباره اولویت قائل شدن برای این مناطق است، وگرنه در صورت تلاش برای بسط رابطه با آنها بحثی نیست. با این حال، حتی رابطه محدود اقتصادی ما با کشورهای همسایه، آفریقا، آمریکای لاتین و کشورهای شرق نیز تاکنون اسیر سرچینه تحریم‌ها و محدود به کالاهای غیرتحریمی بوده است. شش میلیاردی که با تلاشی پنج‌ساله از بیکر بانک کراه‌ای رها شد، اکنون بیکر بانک قطری است. مقامات عراقی می‌گویند به خاطر تحریم نمی‌توانند پول برق و گاز ایران را پرداخت کنند.

۱۴۰۳
سه‌شنبه ۲۷ شهریور ۱۴۰۳
۱۳ ربیع‌الاول ۱۴۴۶
۱۷ سپتامبر ۲۰۲۴
سال بیست‌ویکم
شماره ۴۹۲۶
۵۰ هزار تومان
۱۲ + ۵۲ صفحه ویژه‌نامه فیزی

تبیین برنامه‌های دولت چهاردهم در نخستین گفت‌وگوی رسمی رئیس‌جمهوری با خبرنگاران

چاره‌ای جز حل FATF نداریم

مردم از رانت‌ها، دزدی‌ها، رشوه‌ها و قاچاق شاکی هستند

حتما بر مبنای حکمت و مصلحت اقدام می‌کنیم

در مقابل قدرت باید قدرت داشته باشیم

از کرسی آزاداندیشی دفاع می‌کنیم

ابریورژه از بین بردن ناامیدی است

یادداشت

صدا، دوربین، بی حرکت!

سعید حجاریان

هنری در وطن‌شان را به لقایش بخشیده‌اند؛ خواه با مهاجرت، خواه با خاتمه خودخواسته فعالیت‌شان، بنابراین برخی پرونده‌ها همواره مفتوح خواهند ماند؛ نه در دستگاه قضا و حراست یک وزارتخانه، بلکه در افکار عمومی و زندگی یک شهروند که سابق بر این هنرمند نام داشت.

دوم رئیس سازمان سینمایی کشور، جناب آقای خزاعی در یک برنامه تلویزیونی اعلام کردند: «نگذارید بگویم که آقای حجاریان چه کردند با هنرمندانی مانند بهرام بیضایی، داود رشیدی، سعید راد، جمشید هاشم‌پور و…».

من معتقدم در حق جناب خزاعی اجحاف شده است؛ چه زمانی که به دلیل نحوه خواندن دعای تحویل سال مورد طعن کاربران شبکه‌های اجتماعی قرار گرفتند، چه زمانی که در صداوسیما تحت تملک و ریاست همفکران‌شان، آتن از ایشان دریغ شد تا نگویند همچو منی با همچو نام‌های معتبر و اهل فرهنگی چه کرده است! ان‌شاء‌الله، در نخستین فرصت مدیران صداوسیما دلالت شوند و جبران مافات کنند تا جناب خزاعی کلام‌شان را تکمیل بفرمایند.

سوم) صحبت از تعامل و برخورد من با اهل فرهنگ و هنر به میان آمد. به سه مورد اشاره می‌کنم. اولین آنها به ابتدای انقلاب بازمی‌گردد؛

یادداشت

نقدی بر یک تصمیم رئیس‌جمهور

حسین حقگو

کارشناس اقتصادی

۱- ایجاد بنگاه‌های دولتی در کشورمان سر دراز دارد؛ از شکل‌گیری صنعت جدید که تحت سلطه کامل دولت و انحصارات دولتی شکل گرفت (ایجاد بیش از ۴۰ شرکت دولتی در قند و شکر و حمل‌ونقل و… در دوره پهلوی اول به سردمداری علی‌اکبر خان داور) تا دهه ۴۰ که سلطه دولت هرچند کمتر اما همچنان ادامه داشت و تا سال‌های انقلاب و سیل مصادره‌ها و قانون «حفاظت و توسعه صنایع» که ریشه بسیاری از برندها را زد و در نهایت اجرای سیاست‌های اصل ۴۴ و تعریف «خصوصی‌سازی» به واگذاری بنگاه‌ها به نهادهای عمومی و بنیادها و افراد خاص و زاده‌شدن «خصوصی‌ها» و تا هم‌اکنون که هم ساختار تودرتوی بنگاه‌های دولتی و شبه‌دولتی از پیچیده‌ترین مسائل اقتصادی کشور است. چنانکه دیوان محاسبات تعداد این شرکت‌های دولتی و شبه‌دولتی را در سال گذشته حدود دوهزارو ۸۹۰ مورد (۳۷۶ شرکت دولتی و هزارو ۹۹۲ شرکت زیرمجموعه مؤسسات غیردولتی و تحت کنترل دولت) برآورد کرده اما مدیرکل دفتر امور شرکت‌های دولتی وزارت اقتصاد تعداد این شرکت‌ها را دوهزاروپنج مورد عنوان کرده است (۳۰۸ شرکت دولتی و مابقی شرکت‌های زیرمجموعه بانک‌ها و بیمه‌ها و مناطق آزاد و نهادهای و مؤسسات عمومی). این آمار و ارقام ضمن تفاوت فاحش با یکدیگر و ضریب خطای حدود ۳۰ درصدی، بیانگر هر چه بزرگ‌ترشدن دولت و هر چه کوچک‌ترشدن بخش خصوصی در روندی حدود صدساله با وجود اجرای سیاست‌های به اصطلاح خصوصی‌سازی است (از ۵۰، ۵۰۴

روزنامه

رهبر انقلاب در دیدار جمعی از علما امامان جمعه و مدیران مدارس علمیه اهل سنت سراسر کشور:

موضوع «امت اسلامی»

به هیچ‌وجه نباید فراموش شود

برگزیده‌ها

یادداشتی از سعید حجاریان

صدا، دوربین، بی حرکت!

«شرق» تبعات تندترشدن سیاست‌های ضدایرانی غرب در قبال جنگ اوکراین علیه سیاست خارجی ایران را واکاوی می‌کند

دولت چهاردهم روی ریل دیپلماسی می‌ماند؟

یادداشت

پدیده سوخت‌بری در تله توسعه‌نیافتگی استان سیستان و بلوچستان

محمدحسین شریف‌زادگان

استاد دانشگاه شهید بهشتی

استان سیستان و بلوچستان دچار توسعه نیافتگی مزمن شده است و با وجود تلاش‌ها و اقداماتی که در ۴۰ سال گذشته چهره استان را تغییر داده است ولی هنوز دچار بالاترین میزان فقر درآمدی و بالاترین میزان فقر چندبعدی در کشور است و عملا در تله توسعه‌نیافتگی گرفتار شده است. به‌تازگی این استان دچار پدیده سوخت‌بری شده است. مصرف روزانه گازوئیل کشور که در کامیون‌ها و ناوگان سنگین مصرف می‌شود، حدود ۶۵ میلیون لیتر است و این در حالی است که هر روز حدود ۱۲ میلیون لیتر آن قاچاق می‌شود که عمداً از مرزهای این استان است، روزانه حدود ۱۵ تا ۲۰ میلیون لیتر گازوئیل وارد استان سیستان و بلوچستان می‌شود، درحالی‌که مصرف روزانه استان چهار تا پنج میلیون لیتر است و بقیه قاچاق می‌شود. پدیده سوخت‌بری در استان سیستان و بلوچستان و ایجاد درآمد ناشی از آن بخش بزرگی از نیروی کار استان را به خود جذب کرده است و موجب شده نظام عرضه نیروی کار و توزیع آن در بخش‌های مختلف اقتصادی و زیربنایی جامعه به‌شدت دچار اختلال شده و رغبتی برای اشتغال کارگری و مهارتی در استان در مقایسه با درآمد سوخت‌بری به وجود نیاید. به‌تازگی در چابهار کارخانه تولیدی شروع به کار کرده که توانسته است کارگران لازم را برای کار استخدام کند یا پیمانکاران در استان با کمبود شدید کارگران و افراد ماهر ساختمانی مواجه‌اند. حتی در تولید میوه‌های گرمسیری نظیر انبه برای داشت و برداشت هم باغداران با مشکل مواجه شده‌اند. اگرچه امروزه طرح‌هایی برای حل مسئله به اجرا درمی‌آید ولی این طرح‌ها با توجه به فقر استان، بی‌کاری و درآمد بالای سوخت‌بری با موفقیت روبه‌رو نشده است. از سویی هرگونه طرح جایگزین باید بتواند برای مردم درآمدی حاصل کند که قدرت رقابت با سوخت‌بری را داشته باشد و چون درحال حاضر چنین طرح‌هایی وجود ندارد، سوخت‌بری صحنه‌آرای درآمد مردم است. این کار سبب شده است که در پاکستان تاکرها و وانت‌های ایرانی که اغلب تعداد آن به بیش از ۳۰ هزار دستگاه می‌رسد، بدون مجوز در حال رفت‌وآمد باشند و درآمد حاصل از این سوداگری غیرقانونی بیش از ۱۰ میلیارد دلار در سال برآورد می‌شود. ترده‌های مکرر، درآمدهای سرشار با یکی از ایالت‌های پاکستان که خود از کنترل دولت مرکزی خارج است، تبعات امنیتی و سیاسی فراوانی برای پشتیبانی مالی و رشد تروریسم علیه ایران و ورود همه نوع کالای غیرمجاز به کشور را فراهم کرده است.

زمانی که ذیل یک مصوبه شورای انقلاب همه ممنوع‌الخروج شدند!... یعنی اصل بر آن بود که همه ممنوع‌الخروج‌اند، مگر آنکه خلافش ثابت شود. من و همکارانم تلاش کردیم این فرآیند به‌سرعت اصلاح شود که در آن حین عده‌ای از هنرمندان هم به شکل قانونی از کشور خارج شدند. برخی نام‌های مهم در حافظه‌ام ثبت‌وضبط است که نیازی به قلمی شدن‌شان نیست. دو دیگر مربوط می‌شود به حدود ۲۰ سال بعد؛ یعنی پاییز و اوایل زمستان ۱۳۷۷. زمانی که شماری از اصحاب قلم و اهل فرهنگ و همچنین دو نفر از فعالان سیاسی به قتل رسیدند؛ قتل‌های موسوم به زنجیره‌ای. در پی آن وقایع، اولاً تلاش کردیم در روزنامه صبح امروز از حداکثر توان‌مان استفاده کنیم تا به سهم خود حس پیگیری به جامعه منتقل و امنیت روانی حتی‌المقدور تأمین شود. قضاوت با مردم و اهالی آرشیبو و البته تاریخ‌نگاران. ثانیاً، در مأموریتی که از جانب رئیس‌جمهور وقت، آقای خاتمی، پیدا کردم، با جمعی از اعضای کانون نویسندگان دیدار کرده، مطالبات آنها را شنیدم و به دولت منتقل کردم تا آن عزیزان بیش‌ازپیش تحت تأثیر آن فضای خوفناک نباشند. آنها می‌گفتند امنیت ندارند و جان‌شان در خطر است و مرتب تهدید می‌شوند و شب‌ها را در منزل اقوام می‌گذرانند؛ و البته مواردی دیگر! البته القصره، مقرر شد وزارت کشور مأموریت حفظ امنیت جانی آنها را برعهده بگیرد.

شرکت دولتی اوایل قرن به دو تا سه هزار شرکت در این سال‌ها). این حجم عظیم از بنگاه‌های دولتی و شبه‌دولتی ناشی از سیاست‌گذاری‌هایی است که در آن تولید، توزیع، قیمت‌گذاری و سرمایه‌گذاری عمدتا با دستور مقامات دولتی و برنامه‌ریزی‌های مرکزی تعیین شده و به سبب همین سیطره، بنگاه‌های اقتصادی بسیار آسیب‌پذیر و البته ناکارآمد بار آمده‌اند.
۲- مهم‌ترین دلایل رکود این ماه‌های بنگاه‌های اقتصادی و صنعتی و قرارگرفتن شاخص شامخ (شاخص مدیران خرید) به زیر ۵۰، چنانکه از سویی مدیران این بنگاه‌ها عنوان شده عبارت‌اند از: قطعی گسترده برق، عدم تخصیص ارز برای تأمین مواد اولیه، مشکل تأمین نیروی انسانی ماهر، رکود در سمت تقاضا و کمبود نقدینگی مشتریان و … . موارد مذکور و بسیاری معضلات دیگر و در رأس همه آنها قیمت‌گذاری دستوری مشکلاتی است که از سوی حکومت و مقام سیاست‌گذار بر بنگاه‌های اقتصادی و صنعتی تحمیل شده است. طبعاً فشار این مشکلات بر بنگاه‌های خصوصی به مراتب بیشتر و درباره بنگاه‌های دولتی و خصوصی به درجانی کمتر است و بعضی از این بنگاه‌ها به واسطه برخورداری از انحصار و رانت‌های مختلف، خود جزئی از مشکل‌اند. اما در نهایت همه این بنگاه‌ها قربانی سیاست‌گذاری‌های غلط هستند. چنانکه طبق تحلیل اخیر دکتر نیلی (تعارض منافع در چهار لایه – ۶/۲۴) به سبب تصرف لایه‌های اول تا سوم تأمین‌کننده رفاه جامعه یعنی کالاهای عمومی (امنیت، حقوق فردی و صلح و…)، زیرساخت‌ها (جاده، راه‌آهن، آب، برق و…) و بهداشت و آموزش توسط دولت، لایه چهارم یعنی کشاورزی و صنعت و مسکن و انرژی نیز که لایه مرتبط با فعالیت بنگاه‌ها و شرکت‌هاست و سود و مازاد تولید می‌کند، به واسطه محدودشدن تعاملات با بازار خارجی و قیمت‌گذاری دستوری، از فعالیت مولد و سالم بازمی‌ماند. در واقع نظام حکمرانی با بستن راه‌های معمول و طبیعی سوددهی بنگاه‌ها و توزیع انرژی، منابع طبیعی و… به قیمت پایین به بنگاه‌ها، آنها را سر را نگه می‌دارد. به عبارتی «آنچه در اقتصادهای دیگر با مازاد اداره شده، در کشور ما با نفت و منابع طبیعی ارزان اداره و در مقابل راهبردهای خودکفایی و عدالت اجتماعی دنبال شده است.

۴۳

ادامه‌در

صفحه

۵

۴۳

ادامه‌در

صفحه

۴

۴۳

ادامه‌در

صفحه

۵